

letih dosegel vsaj ono stopnjo sposobnosti, ki to je imel ko je ostavil zavod. Toda koliko truda in časa je še treba, da se povspne tja, kjer naj bi stal danes vsak učitelj tako glede na strokovno znanje, kakor tudi z ozirom na splošno izobrazbo.

Zdi se mi pa tudi edino pravilno da skrbí mlad učitelj v začetku svojega službovanja v prvi vrsti za svojo izobrazbo da se posveti z vso vnetostjo svojemu poklicu v ožjem smislu. Posebno se mi vidi to potrebno danes, ko zahteva šola celega moža, ko je treba mnogokrat jeklene volje in železnih živcev, da v teh obupnih razmerah z uspehom ovladamo iz src nam izročene mladine raznovrstne plevel in strup, ki se je tako strahotno razpaseel pod vplivom splošne demoralizacije sedanjosti. Slaba je usluga narodu in državi cepiti svoje telesne in duševne moči na kvar šoli in poklu. Dvema gospodoma je težko služiti in polovičarstvo ni nikoli nič prida. Razume se pa, komur izven njegovega poklica še preostala časa in moči, kdor je v današnjih časih nekaj »človek in pol«, da sodeluje tudi drugod, da pomaga pri vzgoji in izobraževanju širših plasti naroda, kakaj »kar more to mož je storiti dolžan!« Sicer pa vzgoja naroda ni le monopol učiteljskega stanu ampak dolžnost inteligence sploh.

V zadnjem času je takozvano izvenšolsko prosvetno delovanje nekaterih mlajših tovarišev mnogo več škodovalo nego koristilo. V svoji ognjevitvi nepreudarnosti se je zaletel marsikateri predaleč, hotel kar čez noč vse preobrniti in prenoviti, a je s tem zelo škodoval stvar, svojemu ugledu, kakor tudi vsemu

stanu. Bolje je, čakati zrelejših let in prepuštili vsa vodstva starejšim, izkušenim, kajti lažje je pričeti popolnoma iznova, nego popravljati napake.

Mislím da bi bili vredni upoštevanja navedeni vzroki naše »indolence«, zakaj večina nas prižadetih sama najbolj trpi, da ne more že koj izpočetka vršiti svojega poklica kot pravi narodni učitelji, kakor smo nekoč sanjali. Ne oporekam pa, da je treba tu in tam včasih graje. Toda nekaj plevla je med pšenico zmiraj, je bil in bode in naravno je tudi, da se ob slabih letinah polavi v večji množini.

P. Bogovič:

Učitelji - ministri.

(Dalje.)

Dmitrov

I ako maleni broj, ipak ima i u malem narodu ljudi, koji su sebi jačinom svoga uma prokrcili put kroz najgore životne neprilike i podigli se na najviša mesta. Jedan između takvih je i bugarski učitelj Dmitrov. Mnogo je godina učiteljavao u zapuštenim krajevima Makedonije. Borio se sa svim mogućim neprilikama, ali nikad nije klonuo. U njemu je uvek plamtio veliki idealizam, živo rodoljublje do svoje domovine i jaka volja za rad, za narod. U Stamboljskijevom kabinetu bio je ministar unutarnjih dela. Izdao je naredbu o progoni makedonskog komiteta. »Makedonstvujušci« osvete mu se, prošle godine, atentatom i on plati svoju požrtvovnost i ljubav za narod, svojim životom.

(Dalje prih.)

vanju učnih knjig za pouk in vzgojo v narodnih šolah. Zaradi tega se zahteva, da se odpravi monopol na učne knjige za narodne šole, ker je škodljiv za povzdigo pouka v narodnih šolah, ter naj se dovoli svobodno tekmovalstvo, ki pomaga k povzdigu pouka v narodnih šolah.

Monopol na šolske knjige je preostanek iz starih reakcionarnih časov svobodno tekmovalstvo pa znači in omogoča potrebni napredek.

(Dalje prih.)

Ferijalni Savez učiteljstva.

KAJ PRIČAKUJE DIJAŠTVO OD UČITELJSTVA V F. S.?

(Konec.)

Da pa bo to mogoče, mora prihajati srednješolski pomladnik na zavode že upoznan z F. S.; treba je, da učiteljstvo že preje omogočuje golemim ljudskim šol delovanje v F. S., kajti oni imajo isto pravico do F. S., katere se pa pač preje ne bodo mogli posluževati, dokler jih ne vzamejo pri tem učitelji — sami člani F. S. v okrilje.

Pristop učiteljstva je F. S. zelo prihljal realizaciji njegovih načrtov v ferijalnih ugodnostih. Prepričan sem da bodo v šolah vseh večjih krajev naše države nameščena svratišča F. S. S tem bodo prenehala doslej običajna potovanja na daleč z železnico, ki dijaštvu poleg površnega in splošnega poznavanja naših krajev donášajo le napore, kar pa ni namen F. S. Omogočani bodo res pristrčni stiki med članstvom F. S.; zginile bodo ostre stanovske razlike učiteljstva pa bo v dijaštvu ki bo v bodoče zasedlo važna mesta v državni upravi in v javnem življenju, imelo pristrčne prijatelje in zagovornike učiteljskih interesov.

Zmanjšana pa bo s tem ona velepomembnost vozne olajšave radi katere je doslej ugled F. S. padel in raste vzporedno z vsakokratnimi izpremembami v Min. Saobračala.

Glavna naloga učiteljstva bo pospeševanje društvenega razvoja, predvsem pa nadziranje obnašanja ferijalcev na njihovih ferijalnih potovanjih: vsaka njiva ima svoj oblev. Tudi F. S. se je moral doslej otapati z njim. Kaj je pomagala delavnost upravnih organov F. S. med letom, ko pa je nemarnost nekaterih uničila vse uspehe F. S. med počitnicami. Obstojačo proti nim sicer stroge odredbe toda kaj ko jih ni nihče vršil. Član dobrotvor F. S., pri katerem se je nerednost izvršila, se je čutil kvečjemu osebno, ne pa kot član F. S. ušel, je odbil za nadaljne dobrotvorstvo mesto da bi ukrenil potrebne korake za zaščito družinskih interesov.

Učiteljstvo bo sedaj vršilo to dolžnost, F. S. mu bo dal na razpolago vsa najostrejša sredstva s pomočjo katerih bo učiteljstvo enkrat za vselej onemogočilo take stvari, ki bi jemale F. S.-u ugled, kakor ga zasluži.

Treba je urediti v bodoče razmerje med učiteljstvom in dijaštvom v F. S. Učiteljstvo je pristopilo v F. S. v organizacijo, ki si je svoj ustroj tekot let po potrebi prakse preuredila in izpopolnila. Učiteljstvo naj prilagodi svoje zahteve do sedanjemu ustroju F. S., kakor bo F. S. na najširši podlagi upošteval potem položaj učiteljstva. V bistvu nedotaknjeni je treba pustiti ustanove, ki so se za F. S. izkazale eminentno važne, kakor kongres, pokrajinske zbornice in pokrajinske poverjenike.

Ako velja za koga, da mu je vršiti svojo dolžnost, ne samo kolikor mora, ampak kolikor snoh more velja to za učitelja.

Učiteljstvo vrši svojo vzgojno nalogo i izven šole v F. S., a to mu je predvsem omogočeno v skupnih Pokrajinskih zborih (nekakih širših posvetov P. F. S. iz pokrajine) in v skupnem kongresu. Ostalo se bo uredilo naravno po številčnem razmerju glasov. Organizacija potrebuje enotnosti: težko da bi F. S. pristal na ločene upravne jedinice, v katerih bi tičale kralj razkroja. To zadevo bo uredil III. kongres F. S. ki se bo vršil okoli 17. avgusta 1923 v Beogradu: tega se bodo kot enakopravni člani udeležili že delegati učiteljstva P. F. S. Želeli pa je da se preje udeležijo oficijelno IV. Pokrajinskega zbora za Slovenijo, na katerem bodo P. F. S. iz Slovenije dne 31. junija uredile program ki ga bodo zastopale na kongresu: uam, da se bodo posvetovanja med zastopnikom učiteljstva P. F. S., g. učit. Šemetom in med U. O. F. S. že v toliko razvila, da bomo stvorili fronto P. F. S. iz Slovenije za enotni nastop na kongresu.

Učiteljstvo ima po vsem tem pravico da stavi na nas isto vprašanje: kaj nudite vi nam?

S tem, da so učitelji postali člani F. S., dostopne so jim vse ugodnosti F. S., svratišča kolonije, skratka vse, kar F. S. premore. Najbolj pereče je vprašanje voznih olajšav. Dijaštvo ima vobče po naredbi s 30. novembra 1921 pravico do četrtninske vožnje po progah državne železnice in polovične po progah Južne železnice a to v grupah od najmanj 10 oseb; za ferijalce velja ista ugodnost, le da oni morajo tvoriti grupe od najmanj 5 oseb. Te ugodnosti se ferijalci poslužujejo z Dačko legitimacijo; že lani je uprava F. S. zahtevala od Min. saobračaja posebno Nastavniško legitim., ki bi jo uporabljali vsi v F. S. včlanjeni profesorji in učitelji. Toda Min. je Upravo zavrnilo z ugovorom: Kaj zahtevate vi za učitelje, ko pa v svojih vrstah razen nekaj desetoric idealistov nimate pokazati nastavnikov!

Tudi v F. S. se je dijaštvo v l. 1920. vpisalo na riziko delno uspelo in delno propadlo. A vendar se je borilo še naprej v zavesti, da more le v skupni organizaciji doseči svoje cilje.

Že lani so se učitelji in profesorji v F. S. vozili z Dačko legitimacijo, kot z edino veljavno ferijalno legitimacijo. Uprava F. S. je pred kratkim dobila od Min. saobračaja zagotovilo, da bo Dačka legitimacija veljala letos i za učitelje in ne samo praktično, temveč tudi teoretično.

Upravni odbor F. S. je pripravljen, da vrne vsem učiteljem, ki bi se letos vpisali v F. S., a se ferijalnih ugodnosti ne mogli posluževati članski prilog za centralo, oziroma da ga pridržijo kot članski prilog za naslednje leto.

U. O. F. S. hoče s tem naznačiti, da nima namena učiteljstva opleniti, temveč samo želi, da bi s svojim pristopom v F. S. učitelji podčrtali upravičenost zahtev F. S. in da bi stali ramo ob ramo z omladino v delu za narod.

Za pokrajinsko poverjeništvu Ferijalnega Saveza Ljubljana Maček Viktor, pokrajinski poverjenik F. S. za Slovenijo.

—f Počitniški izlet. V zadnji številki (18) je tiskovna pomota. Priglasenih ni 60 tovarišev in 15 tovarišic, temveč 60 tovarišic in 15 tovarišev.

Obrambni vestnik.

—ob Se že oglašajo in hujšajo ljudstvo na učiteljstvo — namreč podeželski župniki ki jim je kajpada greben po volitvah silno zrastle. V ilustracijo sledeče: V majhnem kraju severnega obmejega šolskega okraja službuje nadučitelj, ki »greni« župniku njegovo težko življenje s tem da mu uga povedati resnico naravnost v obraz. Resnica pa baje kolje oči — pravi pregovor — župnik trdi seveda drugače, da je namreč to »obnašanje nekulturnega človeka«, če se kdo drzne uveljaviti župnikovemu samodržstvu, nasprotno mnenje, kakor je to parkrat storil omenjeni učitelj. Zato pa je nujna potreba, radi tega tudi njemu življenje »zagreniti« in nabujskati ljudstvo nanj. In tega krščanskega (?) načela se poslužuje župnik v izdatni meri. Značilno je, da zahajajo ljudje k njemu po informacije glede poletnih oprostitvev — in to navadno takrat, ko jim je šolsko vodstvo obrazložilo, kdo samo more uživati ugodnost pol. oprostitvev. Župnik, ki ali ne pozna odredb glede pol. oprostitvev ali pa sramežljivo igra vlogo Pflata trdi in dopoveduje ljudem, da bi morali biti poleti oproščeni tudi taki učenci, ki pohajajo komaj 6. leto šole, pa jih šolsko vodstvo gotovo ni predlagalo v oprostitvev. In ravno v tem tiči vsa perfidnost farizejca. Ljudstvu je treba prikazati učiteljstvo v taki luči, da ga bo zasovražilo in ribarjenje farovških močitev v kalnem se bo vršilo nemoteno, njih slava in gloria pa bo rasla v nebotične višave. — Po njih delih jih boste spoznali!

Iz Jugoslavije.

— Službena pragmatika. Ministrski svet je na seji dne 4. t. m. razpravljal načrt uradniškega zakona. Ministru za izenačenje zakonov Marku Trifkoviču je naloženo da po končanih formalnostih predloži ta zakon narodni skupščini. Vsebinsko zakona je v osnovi ostala ista, kakor je v načrtu izdelanem od prejšnje koalicijske vlade, z izpremembo, da se temeljne in položajne plače podvoje. Staremu načrtu so pridružena tudi dopolnila zakonodajnega odbora in pa dopolnila vlade. — Predpogoj za izvedbo je redukcija uradništva in davčni zakon.

10

Program UJU.

(Temeljne smernice za razpravo.)*

(Referat g. Jovo P. Jovanovića, člana Glavnega Odbora UJU. »Naloge učiteljske organizacije v ujedinjeni domovini Srbov, Hrvatov in Slovencev«, podan na državni učiteljski skupščini v Sarajevu, 1. 1922.)

3. V POGLEDU IZPELJAVE POUKA IN VZGOJE V NARODNIH ŠOLAH.

Normalni učni načrt.

Pouk in vzgoja v narodnih šolah se uravnava po obče določenem učnem načrtu in programu.

Z ozirom na veliko važnost vprašanja, kako naj se uravnava pouk in vzgoja v narodnih šolah, da bodo v polni in največji meri odgovarjale svoemu namenu, se predlagajo te-le zahteve:

Temeljna načela za sestavo učnega načrta.

1. Kdo naj sestavlja načrt. Izdelava načrta in programa za pouk in vzgojo v narodnih šolah mora biti poverjena vsakomur najkompetentnejšim osebam za ta tako važen posel: ti naj bodo: najboljši zastopniki poedinih predmetov, katere vsebuje učni načrt narodnih šol in najboljši in najizkušenejši šolniki narodnih šol.*

2. Enoten učni načrt za vso državo. Radi velikega vpliva, ki ga ima narodna šola na državni in nacionalni razvoj, zahtevajo državni in nacionalni interesi sestavo splošnega in enotnega učnega načrta za vse narodne šole v državi. Odstop od predpisanega programa se more dovoljevati samo tedaj, kadar to zahtevajo nepremostljive ovire prebivalstva ene oblasti ali kadar nastopijo izvanredne razmere toda vsakokrat samo po predhodnem odobrenju centralne državne uprave na predlog oblastva šolske uprave.

3. Učni jezik in črkonis. Pouk v narodnih šolah se vrši v jeziku ali narečju, katerega govori večina prebivalstva v dotičnem kraju, toda vsak učenec in učenka se mora v narodni šoli naučiti tudi državnega jezika; enako mora vsak učenec biti deležen tudi pouka iz materinskega jezika, ako njegov materinski jezik ni učni jezik v šoli, v kateri se uči.

Vsi učenci in učenke narodnih šol se morajo v času šolanja priučiti obeh črkonisov, da se lahko poslužujejo cirilice in latinice in da dobro razumevajo vsa narečja državnega jezika.

4. Špecijalni učni načrti. Za vsako kategorijo narodnih šol mora biti izdelan poseben učni načrt in program; toda ker tvorijo vse kategorije narodnih šol eno organsko celoto in enoten šolski sistem, morajo tudi vsi posamezni načrti in programi biti poedine kategorije narodnih šol tvoriti celoto in biti le njeni sestavni deli. Zato se zahteva, da vse učne načrte in

programe za vse vrste narodnih šol izdelata ista korporacija ali komisija.

5. Minimalni in maksimalni učni načrt. Učni načrt mora predpisati v kolikem obsegu naj se obdelata učni predmet, v kateri šoli in v katerem razredu v normalnih razmerah, kar pa se lahko po nastali potrebi spremeni in dopolni na podlagi dovoljenja pristojnih šolskih oblasti.

6. Učni smoter pouka. V vsakem učnem programu mora biti za vsak poedini učni predmet na kratko izražen tudi smoter pouka iz dotičnega predmeta kakor tudi kratka metodična navodila radi racionalnejše izpeljave predmetnega pouka.

7. Učna pot. Pouk iz predmetov, ki se poučujejo v več razredih in tečajih zaporedoma se uravnava tako, da se pouk iz teh predmetov v višjih razredih in tečajih stopnjama razširja in dopolnjuje.

8. Razvrstitev predmetov in tedenskih ur po razredih. Učni program naj predpiše in določi dobo pouka posameznih predmetov z ozirom na njih uvrstitev v posamezne razrede vseh vrst narodnih šol: učni načrt naj na predpiše število tedenskih ur za vsak učni predmet in za vsak razred vseh vrst narodnih šol. Učni načrti in programi morajo biti v popolni harmoniji.

9. Relativno obilnatni učni predmeti. Omogočiti je, da lahko dečki in deklice narodnih šol, posebno v šolah za nadaljno izobrazbo, obiskujejo razen obveznih predmetov tudi neobvezne predmete ki bi jim v življenju koristili, kakor n. pr.: glasba, stenografija, daktelografija, umetno žensko ročno delo, književnost, tuji jeziki itd.

Učila za narodne šole.

Za dosego racionalnega pouka v narodnih šolah je potrebno, da se čimprej oskrbe vse narodne šole s potrebnimi učili. Radi tega se zahteva, da prevzame ministrstvo prosvete inicijativo za izdelavo potrebnih učil za vse vrste narodnih šol in to z osnovanjem državnih zavodov za potrebno izdelavo šolskih učil v državi ali pa s podpiranjem zavodov privatne inicijative, v svrhu nujne odpo-moči te potrebe in tega nedostatka.

Cenzura in monopol učnih knjig.

Za dosego racionalnega pouka v narodnih šolah so potrebne tudi dobre šolske knjige. V tem pogledu se stavlja sledeče zahteve: Interesi države in naroda zahtevajo da se ne smejo pustiti šolske knjige brez kontrole: toda interesi pouka in vzgoje v narodnih šolah pa zahtevajo, da ta pravca državne kontrole ne ovira slobodnega tekmovalstva v spiso-

* Demokratično bi bilo, da podajo svoje predloge tudi okrajne učiteljske konference. Ured.